Av Dagny Nordland. Kilde: "Årbok for Beiarn 1985", Beiarn Historielag , 8110 MOLDJORD

Det har vært mange feldmakere i Beiarn, og denne kunsten fulgte ofte slekta. I «Beiarn soknekalls historie» er listet opp de tolv mest kjente av disse håndverkerne fra 1870-tallet og fram til boka kom ut i 1949. Etter den tid kom det en periode da feldmakerkunsten ble stadig mindre praktisert. Men borte er den ikke, fordi sønner og døtre av feldmakerne fikk hjelpe til og lærte håndverket. En av de kjente feldmakerne var Lars Johan Birkeli (født 1879). Han lærte arbeidet av sin far Lars Johnsen som var fra Hammernes og som bosatte seg på Birkeli. Lars Birkelis datter Dagny forteller i denne artikkelen om det møysommelige arbeidet som måtte til før en bunt skinn var blitt til en skikkelig god og fin fell.

Bilde: "Lars Birkeli" (Opprinnelig: Fotoutlån fra Dagny. her erstattet av fotografen, Inge Lars Birkeli, med skannet orginalnegativ)

Jeg tenker ofte tilbake på min barndom, og da er det en ting som står meg sterkt i minne. Min far, Lars Birkeli var saueskinn feldmaker. Tro om den oppvoksende slekt har noe begrep om for et arbeide det var, og det for så liten betaling? Jeg skal her forsøke å skrive ned noen detaljer som jeg husker fra dette arbeidet.

Om høsten kom det beskjed fra Eggesvik om at det var kommet et «fellverk» som kunne hentes der. Et fellverk besto av seks saueskinn. Så var det å ta meisa på skuldrene og gå til Eggesvik for å hente skinnene. Det var ei tung bør, især hvis det var store skinn og de var lortede og skitne.

Første arbeidet var å legge skinnene på en stokk og «krosse» dem. Det vil si å få av alt av fett og talg som var på kjøttsiden. Krossjernet var ei jernstang som ikke måtte være for kvass. Den

finnes kanskje på Birkeli enda. En godværsdag ble det så tent opp ild i bårstua, og vi måtte bære en masse vann fra Bekjehuset og varme det opp i bryggerpannen. Skinnene vasket far i en stor tønne som han kalte fustasje. Vaskemiddelet var heimlaga lut av vedaske, og var mor snill fikk han litt heimkokasåpe. Den hadde hun kokt av talg og kaustikksoda.

Etter flere gangs vask var da skinnene så bra at han la dem på en kjelke, og vi barn ble da med til elva for å skylle dem. Når far hadde skyllet dem lenge, la han skinnene på sneen med ulla ned, og vi barn hadde et helt strev med å trø dem i sneen. Da ble de så reine og fine. Best var det at det var frost, så de fikk fryse tørr. Men det tok lang tid.

Når de ble tørre, var det å ta dem inn. Så tok far fatt på en annen prosess. Den tok tid og krevde nøyaktighet. Han smurte skinnene inn med en blanding av vann, eddik og noe jeg tror han kalte for alun. Det kaltes å beite på skinnene. Det var for at skinnene skulle bli myke og smidige. Så rullet han dem sammen på en spesiell måte. Dette gjentok seg mange ganger.

Når han syntes at skinnene var bra, var det å ta til med å dra dem gjennom reijernet. Reijernet var på skap som en ljå, men ikke så kvast. Så var det å dra skinnene gjennom jernet. De satt på en lang benk og dro, og det var tungt arbeid. Guttene hjalp til, og jeg tror mor også var med på det av og til. Det var trim, det, kan vite! Når skinnene var blitt myke nok, var det å skjære dem til, fylle i svangen m.m. Han sydde sammen skinnene med bomullstråd(sildgarntråd) og nåla var ei ime. Det var to sømmer overalt så det ble mange sting.

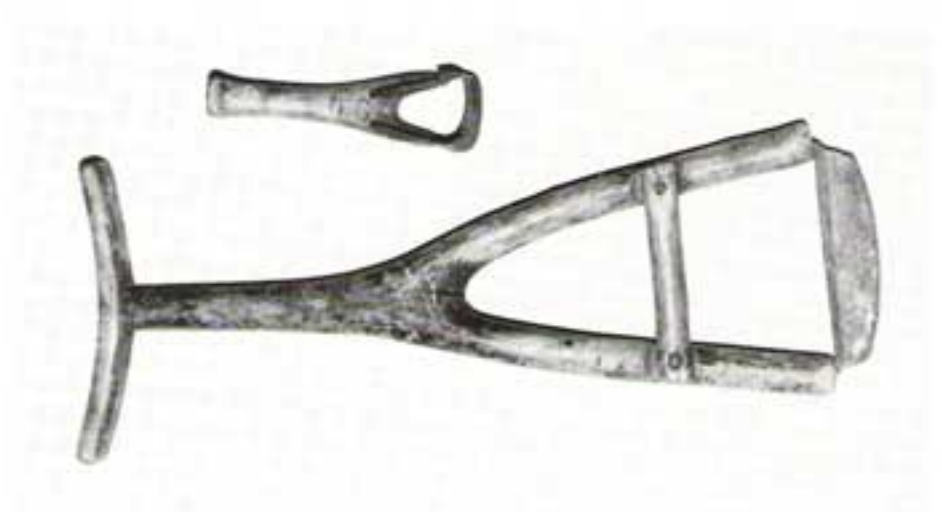
Ja, så kom den artigste jobben. Fellen skulle males og krines med forskjellige former, årstall og navn. Malingen besto av vann som var kokt med bark i, bark av older. Farven ble rød-brun. Vi sa at vi skulle «måle» fellene.

Så var det å rydde av gulvet på stueloftet, som var start og trehvitt. Fellen ble så spikret utover gulvet. Vi barn var med og syntes det var stor stas. Ullsida lå ned, og nå var det å krite den andre sida med kritt, og gni etterpå med pimpestein. Krittet ble helt inngnidd, og de ble så kvite og fine.

Så kunne vi ta fatt med malinga. Vi unger leita opp formene som hadde forskjellig navn, og far sto mest for malinga slik at det skulle bli system i krininga. Der var sola, månen, hjerte, stjerne, kringle med mere. Formene har vi, men de er ettertraktet vare for samlere. Ofte snåva vi i

spikrene og datt på fellen, men alt var bare skøy. Dette foregikk like før jul, så mor og tjenestejenta hadde et svare strev for å få huset rent til jul. Det var jo mye støv og skrot som fulgte med dette arbeidet. Ble det så en god værsdag tok far fellen ut og hengte den på gårdsstanga og kara den så den ble fin i ulla også.

En godværsdag i adventa starta far og guttene tidlig på morran med skiene på fotan og fellbøra på ryggen. De gikk til Kroken hvor vi hadde båt, og rodde så til forskjellige steder med nyfellene. Det var visst stor stas, for han fikk visst 8-9 kroner pr. stk, og jeg tror han sydde 9-10 feller for høsten. Det ble julepenger!

Bilde: "Fra Gustav Moldjords samlinger. Bildet viser et neiskjem som ble brukt til skraping av skinn, gitt til samlingen av Arthur Molid. Den mindre redskapen er en skav, egentlig en primitiv høvel, men kunne også brukespå skinn slik som nei skjernet. Det er gitt av Ole Jørgensen, Storjord. " (Foto: E. G. 1985)